

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА
Кафедра політології**

**ПРОФЕСІЙНЕ ТА УЧБОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ВИКЛАДАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗВО**

**Методичні вказівки до вивчення навчальної дисципліни
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 052 «Політологія»**

(електронне видання)

ОДЕСА

2023

УДК 378.091.2(072)

П 841

Укладач: к.політ.н., доцент **Майя НІКОЛАЄВА** – кандидат політичних наук, доцент, професор кафедри політології Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

Рецензенти:

Світлана ГВОЗДІЙ – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри фізіології, здоров'я і безпеки людини та природничої освіти Одеського національного університету імені І.І. Мечникова;

Олена СМІНТИНА – доктор історичних наук, професор, завідувачка кафедри археології, етнології та всесвітньої історії Одеського національного університету імені І.І. Мечникова.

*Рекомендовано до друку Вченою Радою факультету міжнародних відносин,
політології та соціології Одеського національного університету імені*

І.І. Мечникова

(Протокол № 1 від 30 серпня 2023 року)

П 841 Професійне та учбово-методичне забезпечення викладацької діяльності у ЗВО [Електронний ресурс] : Методичні вказівки до навч.дисц. для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 052 «Політологія» уклад. М.І.Ніколаєва.
Одеса : ОНУ імені І. І. Мечникова, 2023. – 40 с.

У методичних вказівках наведено основні положення для вивчення дисципліни «Професійне та учбово-методичне забезпечення викладацької діяльності у ЗВО» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 052 «Політологія». Основна мета рекомендацій – надати методичну допомогу здобувачам вищої освіти у підготовці та вивченні тем практичних занять та у процесі самостійної роботи.

УДК 378.091.2(072)

© Одеський національний університет
імені І. І. Мечникова, 2023

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Плани практичних занять, завдання для самостійної роботи та методичні вказівки до вивчення питань теми	5
Питання для підсумкового контролю.....	31
Рекомендована література для вивчення дисципліни.....	32
Форми контролю і методи оцінювання	37

ВСТУП

Методичні вказівки з вивчення дисципліни «Професійне та учбово-методичне забезпечення викладацької діяльності у ЗВО» складені відповідно до освітньої програми підготовки магістра спеціальності 052 Політологія.

Головною метою курсу є надання студентам магістратури цілісної і логічно-послідовної системи знань про формування навчально-методичного забезпечення у ЗВО. Сприяти підвищенню рівня підготовки студентів, допомогти розвитку їх професійно значущих особистих дидактичних здібностей та вмінь, а також освоєнню технологій навчального процесу.

Завданнями дисципліни є:

- ✓ формування теоретичних уявлень про «Професійне на учбово-методичне забезпечення викладацької діяльності у ЗВО» як навчальну дисципліну, її мету, завдання;
- ✓ ознайомлення з поняттями та категоріями;
- ✓ підвищення якості підготовки студентів шляхом системно-методичного забезпечення навчального процесу;
- ✓ впорядкування вимог до змісту і оформленню навчально-методичної документації створення механізму для аналізу якості навчально-методичних (методичних) документів і матеріалів;
- ✓ висвітлення особливостей організації викладання у вищій школі;
- ✓ визначити комплексний і системний підхід щодо забезпечення навчального процесу навчально-методичними, інформаційно-довідковими, контрольними та іншими матеріалами, спрямованими на підвищення якості підготовки фахівців, а також створення умов, що дають змогу ефективно організувати і підтримувати самостійну роботу студента;
- ✓ ознайомлення зі структурою і змістом навчального процесу у ЗВО;
- ✓ вміння планувати, організувати навчальний процес;
- ✓ набуття початкового досвіду ведення науково-методичної роботи;
- ✓ вміння формувати навчальні та робочі програми дисципліни;
- ✓ ознайомлення з освітніми програмами підготовки фахівців.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

ЗНАТИ:

- ✓ стандарти вищої освіти
- ✓ освітньої освітні програми підготовки фахівців
- ✓ навчально-методичний комплекс дисципліни
- ✓ структуру навчальної та робочої програми навчальної дисципліни
- ✓ міжпредметні зв'язки дисциплін, які вивчаються;

- ✓ критерії відбору, принципи структурування змісту навчального курсу у вищій школі;
- ✓ сучасні інтерактивні методи навчання студентів;
- ✓ форми організації навчання студентів;
- ✓ норми, критерії оцінювання знань, умінь студентів, повідомлення їм та отримання від них зворотнього зв'язку;
- ✓ специфіку застосування новітніх освітніх технологій у вищій школі;
- ✓ особливості організаторської, координаційної та управлінської діяльності у закладі вищої освіти;
- ✓ психологічні особистісні якості викладача вищої школи, професійні вимоги до нього.

ВМІТИ:

- ✓ складати навчальні програми
- ✓ складати робочої програми навчальної дисципліни;
- ✓ визначати обсяг дисципліни в кредитах ЄКТС та його розподіл у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять (відповідно до Закону України «Про вищу освіту»);
- ✓ використовувати засоби діагностики результатів навчання, зокрема, методи їх демонстрування
- ✓ аналізувати та впроваджувати у власну діяльність теоретично обґрунтовані положення - найсучаснішого педагогічного досвіду;
- ✓ планувати структури, змісту, процесу організації лекції, практично-семінарського заняття;
- ✓ застосовувати сучасні освітні технології;
- ✓ забезпечувати виконання розвиваючої, координуючої, управлінської функції викладача у ЗВО.

Плани практичних занять, завдання для самостійної роботи та методичні вказівки до вивчення питань теми

Тема 1. Стандарт освітньої діяльності

Основні поняття: освітня діяльність, Стандарт вищої освіти, Національна рамка кваліфікацій, кредит ЄКТС

План

1. Стандарт освітньої діяльності: загальні характеристики.
2. Вимоги, що визначає Стандарт вищої освіти.
3. Проблеми формування стандарту зі спеціальності «Політологія»

Для підготовки до *першого питання* необхідно ознайомитись з частинами 2 і 3 статті 10 Закону України «Про вищу освіту».

Стандарт вищої освіти – це сукупність вимог до освітніх програм вищої освіти, які є спільними для всіх освітніх програм у межах певного рівня вищої освіти та спеціальності.

Стандарти вищої освіти розробляються:

- для кожного рівня вищої освіти в межах кожної спеціальності;
- відповідно до Національної рамки кваліфікацій (НРК).

Стандарти вищої освіти використовуються для:

розроблення та вдосконалення освітніх програм закладами вищої освіти і науковими установами;

визначення та оцінювання якості вищої освіти та результатів освітньої діяльності закладів вищої освіти (наукових установ) під час інституційної акредитації та акредитації освітніх програм;

оцінювання результатів навчання за відповідними спеціальностями.

Для підготовки *другого питання* необхідно розглянути вимоги до освітньої програми, що визначає Стандарт вищої освіти, а саме:

- 1) обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти;
- 2) вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, та результатів їх навчання;
- 3) перелік обов'язкових компетентностей випускника;
- 4) нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання;
- 5) форми атестації здобувачів вищої освіти;
- 6) вимоги до створення освітніх програм підготовки за галуззю знань, двома галузями знань або групою спеціальностей (у стандартах рівня молодшого бакалавра), міждисциплінарних освітньо-наукових програм (у стандартах магістра та доктора філософії);
- 7) вимоги професійних стандартів (за їх наявності).

Стандарти вищої освіти спеціальностей, необхідних для доступу до професій, для яких запроваджене додаткове регулювання, можуть містити додаткові вимоги до правил прийому, структури освітньої програми, змісту освіти, організації освітнього процесу та атестації випускників. Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти для відповідних освітніх програм формується у термінах програмних результатів навчання.

Заклад вищої освіти або наукова установа може самостійно запроваджувати спеціалізації, що зазначаються при присудженні освітньої кваліфікації особам, які успішно закінчили навчання за відповідними освітніми програмами.

Стандарти вищої освіти не встановлюють рекомендованих (примірних тощо) переліків можливих спеціалізацій, окрім випадків, передбачених законодавством. Стандарти встановлюють вимоги, що є спільними для всіх спеціалізацій в межах відповідної спеціальності. Заклади вищої освіти при розробленні освітніх програм можуть встановлювати додаткові вимоги до компетентностей, результатів навчання та форм атестації, які відображають потреби конкретних спеціалізацій. Заклади вищої освіти мають право використовувати власні формулювання спеціальних (фахових) компетентностей і результатів навчання, забезпечуючи при цьому, щоб сукупність вимог освітньої програми повністю охоплювала всі вимоги стандарту.

Стандарти вищої освіти за кожною спеціальністю розробляє центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки з урахуванням пропозицій галузевих державних органів, до сфери управління яких належать заклади вищої освіти, і галузевих об'єднань організацій роботодавців та затверджує їх за погодженням із Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Стандарти базуються на компетентнісному підході та поділяють філософію (принципи і цінності) Європейського простору вищої освіти, визначену в комюніке Болонського процесу (Додаток) та в міжнародному Проекті Європейської Комісії «Гармонізація освітніх структур в Європі» (Tuning Educational Structures in Europe, TUNING).

Відповідно до вимог абзацу першого частини шостої статті 13 Закону України «Про вищу освіту» Науково-методична рада (НМР) Міністерства освіти і науки України (МОН) за участю Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО) розробляє методологію, методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти, а науково-методичні комісії (НМК) здійснюють розроблення цих стандартів.

Щодо третього питання. Стандарт вищої освіти України із галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальності 052 «Політологія».

Затверджено та введено в дію Наказом Міністерства освіти і науки України від 18.03.2021 р. № 329.

Ознайомитись зі стандартом для магістерського рівня

https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha/standarty/2021/03/19/052%20Politohiya_mahistr_16_04_21.docx

Завдання для самостійної (індивідуальної) роботи:

Характеристики затверджених стандартів (за вибором студента) – доповідь або презентація.

Тема 2. Освітні програми

Основні поняття: освітня програма, програмні результати навчання, програмні компетентності.

План

1. Профіль освітньої програми.
2. Структурно-логічна схема освітньої програми.
3. Матриця відповідності програмних компетентностей компонентам освітньої програми. Матриця забезпечення програмних результатів навчання відповідними компонентами освітньої програми.

Для підготовки до *першого питання* необхідно знати наступне. Одним із важливих етапів проектування освітньої програми є визначення її профілю. В англійській літературі для визначення профілю освітньої програми використовуються як синоніми терміни «профіль ступеня/кваліфікації» (degree profile) та «профіль програми» (programme profile). Цей термін почав широко вживатися вже в перших документах проекту Тьюнінг, але його зміст не був чітко визначеним: від ясного описання цілей та завдань програми до декларування того, чи дана програма є академічною або професійною (без визначення чітких критеріїв розмежування).

Профіль програми є обов'язковим реквізитом в Інформаційному пакеті /Каталозі курсів закладу вищої освіти, а також вказується в Додатку до диплома.

У новому Довіднику користувача ЄКТС, який буде затверджений у травні 2015 р., профіль програми визначається наступним чином: «Профіль програми визначає самобутні (характерні) риси освітньої програми. У ньому вказуються галузь знань, рівень програми, основний фокус програми, ключові результати навчання, особливості навчального середовища, а також основні види навчання, викладання та оцінювання. Ефективний профіль програми дасть чітко зрозуміти студентам та іншим стейкхолдерам, які загальні та фахові компетентності будуть розвинуті, а також потенційну здатність до працевлаштування випускника програми.

Для цього рекомендується, щоб профіль визначався в процесі консультацій із відповідними стейкхолдерами (викладачами, соціальними партнерами, працедавцями, випускниками, представниками студентів), а також був представленим у чіткому та зрозумілому вигляді».

Це достатньо повний опис змісту профілю освітньої програми, але при цьому не задаються жодний формат його опису та оцінка обсягу.

Профіль програми декларується розробниками, як короткий,обсягом порядку двох сторінок, документ, створений для представлення в усталеній формі основної інформації про освітню програму.

Він надає можливість максимально точно помістити дану освітню програму на європейську академічну мапу, або співвіднести із тематикою наукових досліджень, чим полегшує її розуміння всіма основними стейкхолдерами: студентами, роботодавцями, дослідниками, викладачами, випускниками, керівниками вищих навчальних закладів (наукових установ), агенціям забезпечення якості, органам ліцензування та акредитації тощо.

Профіль програми визначає предметну область (галузь знань), до якої належить дана освітня програма, її рівень (перший, другий, третій цикли) та специфічні особливості даної програми, які відрізняють її від інших подібних програм. Профіль може бути самодостатнім документом (наприклад, в Інформаційному пакеті університету), або частиною Додатку до диплома.

Хто може безпосередньо використовувати Профіль програми?

Відрізняють таких споживачів:

- Працівники закладів вищої освіти (наукових установ).
- Компетентні фахівці з визнання документів про вищу освіту.
- Абітурієнти та студенти для кращої орієнтації щодо вибору спеціальності та оволодіння компетентностями.
- Роботодавці для отримання інформації щодо академічного та професійного профілю випускників.
- Інші вищі навчальні заклади (наукові установи), які шукають точки співпраці.
- Акредитаційні (особливо європейські) інституції.

Для другого та третього питання вимагається розуміння структурно-логічної схеми освітньої програми.

Загальна структура Профілю програми є наступною:

Загальна інформація (титул програми).

A. Мета освітньої програми.

B. Характеристика програми.

C. Здатність до працевлаштування та подальшого навчання.

D. Стиль викладання.

E. Програмні компетентності.

F. Програмні результати навчання.

Далі надається більш детальний опис змісту Профілю програми за окремими його розділами.

Загальна інформація (титул програми)

Титул програми включає наступні реквізити:

1. Повна назва кваліфікації мовою оригіналу. Доцільно включити назву кваліфікації англійською мовою (бажано – офіційний переклад). Треба переконатися, що вказана назва є такою ж, як у дипломі, Додатку до диплома, в акредитаційній інституції.
2. Офіційна назва програми. Зауваження – див. вище.
3. Тип диплома та обсяг програми. Приклади типів – одиничний, подвійний, спільний. Обсяг указується в кредитах ЄКТС та/або в кількості років навчання.
4. Навчальний заклад. Офіційна назва закладу(ів) вищої освіти (наукової установи), який(і) присуджує(ють) кваліфікацію У випадку спільних дипломів указуються всі ЗВО (назва, країна, ВНЗ-координатор).
5. Акредитуюча організація. Указується назва організації, яка надала акредитацію даній програмі, та країна, де ця організація розташована.
6. Період акредитації. Указується рік акредитації чи інституційної перевірки.
7. Цикл/рівень. Указуються цикли/рівні програми в трьох рамках кваліфікацій: FQ-EHEA, EQF-LLL і Національній рамці кваліфікацій.

A. Мета освітньої програми

Коротко (у двох реченнях) описується мета освітньої програми, коротке резюме.

B. Характеристика програми

1. Предметна область (галузь знань). Якщо програма є мульти чи міждисциплінарною, то вказується перелік її основних компонентів та обсяг кожного компоненту у відсотках від загального обсягу програми.
2. Основний фокус програми та спеціалізації. Наприклад: загальна вища освіта в предметній області (галузі знань), спеціалізації на вищих рівнях.
3. Орієнтація програми. Наприклад: академічна, професійна, дослідницька, прикладна.
4. Особливості та відмінності. Вказуються особливості програми, які відрізняють її від інших подібних програм (необхідність практики, стажування за кордоном, іноземна мова викладання тощо).

C. Здатність до працевлаштування та подальшого навчання

1. Здатність до працевлаштування. Коротко вказуються основні посади, місця роботи, професійні можливості, доступ до професійної або державної акредитації, сертифікації тощо. У випадку регульованих професій вказується відповідний титул/назва/ звання та права із цим пов'язані. Бажане посилання на відповідну правову базу.
2. Подальше навчання. Указуються всі можливості для продовження навчання на вищому рівні вищої освіти.

D. Стиль викладання

1. Підходи до викладання та навчання. Коротко (до трьох рядків) описуються основні підходи, методи та технології, які використовуються в даній програмі. Наприклад: студентоцентроване навчання, самонавчання, проблемно-орієнтоване навчання, навчання через лабораторну практику тощо.

2. Методи оцінювання. Наприклад: усні та письмові экзамени, практика, есе, презентації, проектна робота тощо.

Е. Програмні компетентності

У секції Е рекомендується вказувати від 8 до 15 компетентностей загалом. Бажано навести коментар кожної із компетентностей. Можлива додаткова внутрішня класифікація компетентностей (особливо спеціальних у залежності від спеціалізації).

Необхідно пам'ятати, що набір компетентностей повинен відповідати визначеному рівню освітньої програми (перший, другий чи третій цикли FQ-ЕНЕА), тут можуть використовуватися Дублінські дескриптори.

Компетентності слід описувати за видами: загальні (універсальні) та спеціальні (фахові). Для окремих освітніх програм, особливо у випадку регульованих професій, поділ компетентностей на види не застосовується. Тоді це необхідно відзначити в описі програми.

1. Загальні компетентності. Подається перелік загальних компетентностей (рекомендується вибирати їх із відомого списку проекту Тюнінг). Доцільно не просто переписувати їх, а подати в дещо розширеному вигляді з необхідними коментарями-доповненнями.

2. Спеціальні компетентності. Подається перелік спеціальних компетентностей. При цьому доцільно використовувати загальноприйняті напрацювання (проект Тюнінг, матеріали QAA тощо). Це значно полегшить міжнародне позиціонування освітньої програми.

Ф. Програмні результати навчання

Наводиться перелік основних Програмних результатів навчання (рекомендована кількість – від 15 до 20). При формулюванні Програмних результатів навчання рекомендується враховувати міжнародні зразки (формулювання), наприклад, розроблені в проекті Тюнінг. Набір програмних результатів навчання є однаковим для всіх студентів освітньої програми. Якщо в країні передбачається наявність стандартів у вигляді набору обов'язкових (нормативних) результатів навчання, то програмні результати навчання як раз для цього найбільше і підходять.

При розробленні програмних результатів навчання варто врахувати, що:

- результати навчання характеризують те, що студент повинен продемонструвати після успішного завершення освітньої програми (демонстрація знань, умінь, здатності виконувати тощо);
- повний набір програмних результатів навчання виражає характерні особливості даної програми; якщо серед них є результати, характерні також і для інших програм, їх доцільно виділити окремо;
- обов'язково враховувати загально визнані на міжнародному рівні опорні точки;
- варто проаналізувати рекомендації міжнародних агенцій забезпечення якості.

Формулювання програмних результатів навчання потребує наявності спеціальних навичок і може бути успішно здійснене лише командою викладачів. Воно потребує покрокової роботи та вироблення чітких критеріїв оцінювання сформульованого результату. Формулювання результатів навчання повинні бути:

1. Конкретними – забезпечувати достатній рівень деталізації, написаними зрозумілою мовою.
2. Об'єктивними – сформульованими нейтрально, уникаючи зайвої амбітності та суб'єктивності.
3. Досяжними – реалістичними з погляду часу та ресурсів, необхідних для їх досягнення.
4. Корисними – повинні сприйматися як такі, що відповідають рівню вищої освіти та вимогам/очікуванням громадянського суспільства.
5. Відповідними – відповідати кваліфікаційним вимогам.
6. Мати характер стандартів – визначати стандартні вимоги, які повинен досягнути студент.

Особливо важливою є мова формулювання Програмних результатів навчання, зазвичай формулювання повинне включати п'ять основних елементів:

- Активна вербальна форма (випускник продемонстрував здатність, може продемонструвати знання, демонструє спроможність).
- Зазначення типу результату навчання (знання, навички, інші компетентності).
- Тематична область результату навчання: спеціальні чи загальні, предметна область, особливі навички тощо.
- Очікуваний стандарт або рівень, який планується досягнути результатом навчання.
- Масштаб і контекст результату навчання.

Результати навчання мають також відображати відповідний їм тип навчальної діяльності. Тобто повинно бути відображено, чи результат навчання стосується засвоєння знань чи розуміння, чи механічних навичок, чи професійного становища. Назва результату навчання містить також інформацію про очікуваний рівень вивчення: ширину, глибину, складність.

Завдання для самостійної (індивідуальної) роботи:

Характеристика освітніх програм підготовки за спеціальністю «Політологія» за 1, 2 освітніми та 3 освітньо-науковим ступенем (за вибором студента або групою студентів) – доповідь або презентація.

Тема 3. Порядок розробки і впровадження навчально-методичного комплексу

Основні поняття: навчально-методичний комплекс, навчальна програма, силабус, наскрізна програма практики

План

1. Основні завдання, розробка і використання навчально-методичного комплексу.
2. Структура та логіка НМК: загальна характеристика.

Для опанування *першого питання* необхідно вивчити наступне.

Розробка і використання навчально-методичного комплексу спрямовані на розв'язання основних задач: чітке визначення місця і ролі навчальної дисципліни в освітній діяльності та в системі підготовки фахівця з фаховою передвищою освітою; фіксація і конкретизація на цій підставі навчальних цілей і задач дисципліни; відображення в змісті навчальної дисципліни сучасних досягнень науки, культури та інших сфер суспільної практики, які пов'язані з певною навчальною дисципліною; послідовна реалізація внутрішньо- і міждисциплінарних зв'язків, погодження змісту та уникання дублювання матеріалу, який вивчається, з іншими дисциплінами освітньої програми; раціональний розподіл навчального часу за модулями навчальної дисципліни і видами навчальних занять; чіткий розподіл навчального матеріалу між аудиторними заняттями і самостійною роботою студентів; планування і організація самостійної роботи студентів з урахуванням раціонального використання часу, відведеного на самостійну роботу; визначення кола джерел, навчальної, методичної та наукової літератури, необхідних для засвоєння навчальної дисципліни, і формування бібліографічного списку; розробка оптимальної системи поточного та підсумкового контролю знань студентів.

Для розкриття *другого питання* необхідно вивчити наступне. Навчально-методичний комплекс дисципліни – це сукупність нормативних, навчально-

методичних та програмних матеріалів із конкретної дисципліни, які забезпечують всі форми освітнього процесу, види навчальних занять, форми контролю знань студентів, що передбачені навчальним планом відповідної освітньо-професійної (освітньої) програми, представлених у паперовій та/або електронній формах.

Навчально-методичний комплекс дисципліни включає: програму навчальної дисципліни (типову або авторську); робочу навчальну програму дисципліни/силабус; наскрізна програма практики; конспект (план-конспект) лекцій навчальної дисципліни; методичні вказівки (рекомендації) до лабораторних, практичних, семінарських занять; методичні вказівки до самостійної/позааудиторної роботи студентів; методичні рекомендації до виконання курсових проектів/робіт; матеріали контролю знань студентів; завдання (тести, задачі, запитання) для поточного контролю знань студентів; питання (завдання) до семестрового контролю з навчальної дисципліни для екзаменів, заліків; комплексна контрольна робота (ККР); критерії оцінювання навчальних досягнень студентів. До НМКД можуть бути включені додаткові матеріали за рішенням педагогічного/науково-педагогічного працівника.

Завдання для самостійної (індивідуальної) роботи:

Загальна характеристика НМК з нормативної/ за вибором дисципліни (за вибором студента або групою студентів) – доповідь або презентація.

Тема 4. Навчальний план: поняття, структура , вимоги.

Основні поняття: навчальний план,робочий навчальний план, графік навчального процесу,модульно-рейтингова система.

План

1. Навчальний план: структура, зміст, затвердження. Робочий навчальний план: відмінності від навчального плану, особливості формування.
2. Графік навчального процесу.
3. Модульно-рейтингова система навчання та її застосування у навчальному процесі.

Для розкриття *першого питання* необхідно визначитись з поняттям навчальний та робочий навчальний план.

На основі освітньо-професійної програми заклади вищої освіти розробляють навчальний план і робочі навчальні програми дисциплін, які є нормативними документами закладу вищої освіти.

Навчальний план – документ, складений закладом вищої освіти на підставі освітньо-професійної програми та структурно-логічної схеми підготовки, який визначає перелік і обсяг нормативних та вибіркового

навчальних дисциплін, послідовність їх вивчення, конкретні форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми і засоби здійснення поточного й підсумкового контролю.

У навчальному плані відображено також обсяг часу, передбаченого на самостійну роботу. Його розробляють на весь період реалізації відповідної освітньо-професійної програми підготовки і затверджують у керівника вищого закладу освіти.

На основі навчального плану вищим навчальним закладом формується робочий навчальний план, тобто план на поточний навчальний рік. Він конкретизує форми проведення навчальних занять, їх обсяг, форми і засоби поточного та підсумкового контролю за семестрами.

З метою інтенсифікації навчального процесу у ЗВО практикується складання студентами індивідуальних навчальних планів. Такий план є нормативним документом, за яким здійснюється навчання студента з огляду на вимоги освітньо-професійної програми відповідного рівня підготовки та його освітньо-професійних інтересів і потреб.

Щодо *другого питання*. Організація навчання в ЗВО здійснюється відповідно до графіку навчального процесу, який визначає: календарні терміни семестрів, навчальних занять, екзаменаційних сесій, практик, атестацій і канікул на кожний рік підготовки за певною спеціальністю та рівнем вищої освіти.

Графік навчального процесу в ЗВО за різними формами навчання щорічно розробляється навчальним відділом і затверджується проректором з навчальної роботи.

Навчальний процес за очною формою навчання організовується за семестровою системою. Екзаменаційні сесії плануються по дві в навчальному році. Канікули загальною тривалістю 8-12 тижнів встановлюються здебільшого двічі на рік.

Графік навчального процесу за заочною формою навчання передбачає сесійний період (установча сесія та/або екзаменаційна сесія) і міжсесійний період. Під час установчої сесії здійснюється ознайомлення здобувачів із графіком вивчення навчальних дисциплін (освітніх компонентів), системою оцінювання результатів навчання, проводяться передбачені навчальним планом заняття й видаються індивідуальні завдання, передбачені навчальним планом. У міжсесійний період здобувачі самостійно опановують навчальний матеріал і виконують отримані індивідуальні завдання. Під час екзаменаційної сесії здобувачі отримують допуск до заходів семестрового контролю та проходять ці заходи.

В рамках *третього питання* необхідно з'ясувати особливості модульно-рейтингової системи як організаційно-методичної форми навчання. В ній зберігаються традиційні форми занять, навчальні групи, але змінюється функціональне навантаження. В основу модульно-рейтингової системи навчання покладено принцип накопичення оцінок за певний період навчання (модуль, семестр, рік) і за різнобічну діяльність. Сума цих оцінок виступає в ролі кількісного показника якості роботи суб'єкта навчання порівняно з успіхами інших. Водночас вона може відображати не тільки якість набутих ним знань і вмінь, а й його творчість у роботі, активність, самостійність тощо.

Модульно-рейтингова система навчання й оцінювання успішності навчання дає можливість поєднувати всі переваги традиційних способів контролю і звести до мінімуму недоліки кожного з них. Вдається усунути «екзаменаційний стрес», стимулюється систематична самостійна робота, встановлюється регулярний зворотний зв'язок, посилюється мотивація, активізується навчально-пізнавальна діяльність, зростає можливість раціонального управління навчанням, регулюється тижневе навантаження, поліпшуються умови для диференціації навчання, збільшується валідність, об'єктивність і надійність підсумкової оцінки. Ця система сприяє індивідуалізації навчання, зміцненню знань, вносить у навчання елемент змагання.

Завдання для самостійної (індивідуальної) роботи:

Загальна характеристика навчального плану за спеціальністю «Політологія» за 1, 2 освітніми та 3 освітньо-науковим ступенем (за вибором студента або групою студентів) – доповідь або презентація.

Тема 5. Навчальна та робоча програма дисципліни: структура та особливості формування.

Основні поняття: навчальна програма, робоча навчальна програма.

План

1. Навчальна програма дисципліни: роль, структура, зміст.
2. Робоча навчальна програма дисципліни: виклад конкретного змісту навчальної дисципліни, послідовність, організаційні форми її вивчення та їх обсяг, форми та засоби поточного і підсумкового контролю.
3. Навчально-методичне забезпечення навчальної дисципліни.

Для розгляду *першого питання* необхідно розуміння наступного.

Навчальна програма нормативної дисципліни є складовою державного стандарту освіти.

Навчальна програма – документ, який визначає місце і значення навчальної дисципліни в реалізації освітньо-професійної програми підготовки, її зміст, послідовність і організаційні форми вивчення, вимоги до знань і вмінь студентів.

Компонентами навчальної програми є пояснювальна записка, тематичний виклад змісту навчальної дисципліни і список літератури. Навчальні програми нормативних дисциплін належать до документів державного стандарту освіти. Навчальні програми вибіркових дисциплін розробляються і затверджуються закладом вищої освіти.

В пояснювальній записці до навчальної програми вказано призначення навчального предмета, його місце в системі підготовки спеціаліста (провідну функцію) та мету (освітню – вимоги до знань, вмінь і навичок студентів; виховну – формування професійної спрямованості особистості; розвивальну – розвиток пізнавальних інтересів та здібностей, творчого професійного мислення, формування вмінь і навичок самостійної професійної праці). У ній також визначено послідовність вивчення навчального матеріалу (структуру предмета), форми і методи навчання з урахуванням специфіки змісту навчального матеріалу (лекції, семінари, практичні та лабораторні заняття, обов'язкові контрольні роботи), форми й методи контролю успішності навчання.

Відповідно до сучасних вимог у навчальній програмі повинні бути висвітлені наступні аспекти:

- формулювання призначення навчального предмета в системі підготовки спеціаліста (визначення провідної функції предмета);
- визначення освітньої, виховної й розвивальної мети, які потрібно реалізовувати в процесі навчання (з урахуванням призначення навчального предмета і вимог кваліфікаційної характеристики);
- визначення складу й структури предмета, розділів з урахуванням провідної функції предмета: основні теми навчального предмета; структурно-логічні зв'язки між предметами; послідовність вивчення навчальних тем на основі встановлених зв'язків;
- визначення вимог до знань і вмінь з кожної теми та рівня їх сформованості;
- планування лабораторних і практичних занять з урахуванням їх основної дидактичної мети – формування професійних і практичних навичок, передбачених навчальною програмою;
- добір змісту навчального матеріалу з кожної навчальної теми з огляду на дидактичні принципи науковості й доступності навчального матеріалу, системності й послідовності навчання, зв'язку навчання з професійною діяльністю тощо;

- визначення обсягу та змісту самостійної роботи студентів (збільшення кількості самостійних аудиторних та позааудиторних занять, формування навичок та вмінь самостійної роботи, підсилення професійної спрямованості завдань тощо);
- встановлення міжпредметних зв'язків і досягнення на їх основі інтеграції та координації змісту окремих навчальних предметів; доцільно скористатися структурно-логічною схемою предмета та обрати методику реалізації інтеграційних зв'язків у навчальному процесі;
- вироблення рекомендацій з організації навчального процесу;
- визначення та розроблення форм і методів контролю успішності навчання;
- оформлення навчальної програми відповідно до дидактичних нормативів.

Щодо змісту навчальної дисципліни, то виокремлюються такі її обов'язкові блоки:

- а) основні терміни і поняття, без яких жодне положення науки неможливо зрозуміти і свідомо засвоїти;
- б) наукові факти, без знання яких важко збагнути закони науки, сформувані переконання;
- в) основні закони, положення, принципи, що розкривають сутність явищ, які розглядає певна наукова галузь, об'єктивні зв'язки між ними;
- г) теорії, що вміщують систему наукових знань, методи пояснення й передбачення явищ галузі, що вивчається;
- г) знання про об'єкт і предмет певної науки, методи пізнання й історію її розвитку.

Включення цих блоків у побудову змісту навчальної дисципліни сприяє ґрунтовному засвоєнню певної науки, виробленню власної позиції й ставлення до її проблем, спонукає студента до світоглядного осмислення здобутої інформації тощо.

Щодо другого питання.

Для кожної навчальної дисципліни, що входить до освітньо-професійної програми дисципліни та навчального плану, ЗВО складається робоча навчальна програма дисципліни, яка є нормативним документом ЗВО. Вона містить виклад конкретного змісту навчальної дисципліни, послідовність, організаційні форми її вивчення, визначає форми та засоби поточного і підсумкового контролю. Складовими робочої програми є: тематичний план, пакет методичних матеріалів для здійснення поточного і підсумкового контролю, перелік навчально-методичної літератури, засобів наочності, технічних засобів навчання тощо.

Робочі навчальні програми нормативних і вибіркового навчальних дисциплін розробляють відповідні кафедри (предметні або циклові комісії).

При їх підготовці дотримуються таких вимог: високий науковий рівень з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу; виховний потенціал; генералізація навчального матеріалу на основі фундаментальних положень сучасної науки; групування його довкола провідних ідей і наукових теорій; розвантаження програм від надто ускладненого і другорядного матеріалу; реалізація міжпредметних зв'язків; реалізація ідеї взаємозв'язку науки, практики і виробництва тощо.

Третє питання. Зміст освіти, що визначається навчальними програмами, конкретизується в підручниках, навчальних посібниках та методичних вказівках.

Підручник – книга, яка містить основи знань з певної навчальної дисципліни, викладені на рівні сучасних досягнень науки згідно з цілями навчання, визначеними програмою і вимогами дидактики.

Підручник має забезпечити науковість матеріалу, точність, доступність його викладу, чіткість формулювань, правил, законів, ідей, правильний розподіл навчального матеріалу за розділами і параграфами. Основний матеріал повинен бути проілюстрований малюнками, схемами, діаграмами. Ілюстрації мають бути або рівнозначні тексту, доповнювати його, або бути об'єктом для запитань, завдань.

Складовими підручника є два компоненти: текстовий, який містить основний, додатковий і пояснювальний тексти, і позатекстовий, до якого належать: апарат організації засвоєння (запитання, завдання); інструктивні матеріали (пам'ятки, зразки розв'язання задач і прикладів); ілюстративний матеріал (фотографії, малюнки, плани, карти тощо); апарат орієнтування (вступ, зміст, бібліографія).

Зміст навчального матеріалу в підручнику може формуватися за генетичним (в історичній послідовності), логічним (відповідно до сучасної логічної структури конкретної науки), психологічним (з урахуванням пізнавальних можливостей студентів) принципами, пов'язаними між собою.

За основним методом викладу матеріалу розрізняють тексти: репродуктивні (високоінформативні, структуровані, зрозумілі студентам, які відповідають завданням пояснювально-ілюстративного навчання); проблемні (переважно проблемний монолог, у якому для створення проблемних ситуацій висувають суперечності, розв'язують проблему, аргументують логіку розвитку думки); програмовані (подаються частинами, а засвоєння кожного "кроку" інформації перевіряється контрольними запитаннями); комплексні (містять певний обсяг інформації, необхідний студентам для розуміння проблеми, а проблема визначається за логікою проблемного навчання).

Окрім основного тексту підручник містить додаткові тексти, які покликані розширити, поглибити знання студентів з важливих компонентів змісту навчального матеріалу (документи, історичні довідки тощо).

Запитання і завдання, вміщені в підручнику, можуть бути репродуктивними (сутність їх у відтворенні знань без змін) або продуктивними (передбачають трансформацію знань, зміни в структурі їх засвоєння, пошукові знання).

Останнім часом широкого застосування в навчальному процесі набули електронні підручники. Вони можуть бути доповненням до класичного підручника або замінити його цілком, тобто стати альтернативою друкованому підручнику. За схемою викладу матеріалу виділяють кілька типів електронного підручника: текстовий підручник (виклад у вигляді тексту); гіпертекстовий (виклад у вигляді "дерева"); довідковий (виклад матеріалу у вигляді довідника); ігровий (виклад матеріалу у вигляді ділової гри). Навчальний матеріал у них може мати вигляд статичний (змінюється під впливом управлінських команд студента) і динамічний (змінюється під впливом програмного налаштування), однокольоровий і багатокольоровий, без звукової підтримки, зі звуковою підтримкою.

У навчальному процесі широко використовуються навчальні посібники – навчальні видання, що доповнюють або частково (повністю) замінюють підручник, а також методичні вказівки – навчальні або виробничо-навчальні видання роз'яснень з певної теми, розділу або питань навчальної дисципліни, виду практичної діяльності.

Реалізація змісту освіти повинна допомогти випускникам ЗВО визначити своє місце в житті, ефективно освоїти свої професійні ролі, цілеспрямовано використовувати свій потенціал для професійної самореалізації.

Зміст освіти повинен бути спрямованим на розвиток творчих здібностей студентів. Ефективне стимулювання інтелектуального розвитку, самостійності, формування відповідних психологічних якостей необхідні людині в умовах інформаційного суспільства. Реалізація індивідуальних здібностей студента, надання йому можливості досягти високого рівня професіоналізму є основою розвитку фахівця.

Завдання для самостійної (індивідуальної) роботи:

Розробка робочої програми навчальної дисципліни (за вибором) за проблематикою магістерської роботи студента – обов'язкова презентація, як складова підсумкового контролю.

Тема 6. Роль кафедри в організації контролю змісту та якості розробки навчально-методичного комплексу

Основні поняття: кафедра, навчальна робота, методична робота, науково-дослідна робота

План

1. Роль кафедри в учбово-методичному забезпеченні навчального процесу.
2. Завдання кафедри з навчальної роботи
3. Методична робота кафедр із забезпечення зв'язку викладання з профілем підготовки спеціалістів.
4. Завдання кафедри з науково-дослідної та інноваційної роботи
5. Контроль змісту і якості підготовки викладачами НМК.

Перше питання. Кафедра є базовим структурним підрозділом університету, що здійснює освітню, методичну та наукову діяльність за певною спеціальністю (спеціалізацією) чи міжгалузевою групою спеціальностей, до складу якого входить не менше п'яти науково-педагогічних працівників, для яких кафедра є основним місцем роботи, і не менш як три з них мають науковий ступінь та/або вчене (почесне) звання.

Кафедра об'єднує фахівців, які здійснюють одночасно такі види діяльності: навчальну, науково-методичну, науково-дослідну діяльність у визначеній галузі науки (спеціальності), інноваційну, профорієнтаційну роботу, виховну роботу зі студентами.

В ЗВО створюються і діють:

- 1) кафедри, які відповідають за виконання освітньо-професійної та/або освітньо-наукової програми й підготовку здобувачів вищої освіти (випускові кафедри);
- 2) кафедри, які відповідають за виконання певної компоненти (частини) освітньої програми (невипускові кафедри).

Випускова кафедра відповідає за підготовку здобувачів вищої освіти, виконання освітньо-професійної та/або освітньо-наукової програми, за якість викладання навчальних дисциплін освітньої програми, забезпечення програмних результатів навчання і формування фахових компетентностей випускника.

Кафедра може мати статус випускової кафедри за однією або кількома освітньо-професійними програмами (бакалаврського та/або магістерського рівня підготовки) та/або освітньо-науковими програмами (магістерського

рівня підготовки та/або підготовки доктора філософії) за однією або кількома спеціальностями (спеціалізаціями).

У постійному штатному складі випускової кафедри, яка відповідає за підготовку здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, обов'язковою є наявність щонайменше трьох осіб, які мають науковий ступінь та/або вчене звання за відповідною профілю кафедри (або спорідненою) спеціальністю.

У постійному штатному складі випускової кафедри, яка відповідає за підготовку здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня, обов'язковою є наявність щонайменше трьох осіб, які мають науковий ступінь та вчене звання, з яких один доктор наук або професор за відповідною профілю кафедри (або спорідненою) спеціальністю.

У постійному штатному складі кафедри, яка відповідає за підготовку здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня, обов'язковою є наявність щонайменше трьох осіб, які мають науковий ступінь та вчене звання, з яких не менше двох докторів наук з відповідної спеціальності.

Випускова кафедра відповідає також за: кадрове забезпечення якості освітнього процесу за відповідними освітніми та/або освітньо-науковими програмами; розроблення навчальних планів; розроблення та методичне забезпечення освітніх програм; організацію, методичне забезпечення і керівництво підготовкою дипломних (магістерських, бакалаврських) робіт; організацію, методичне забезпечення та проведення виробничої практики; за зв'язок із випускниками для вивчення досвіду практичної діяльності, організацію заходів щодо поліпшення якості підготовки фахівців; координацію роботи з прикладної професійної спрямованості викладання навчальних дисциплін за фахом; організацію роботи екзаменаційних комісій та атестацію випускників.

Невипускова кафедра відповідає за виконання певної компоненти (частини) однієї або кількох освітньо-професійних та/або освітньо-наукових програм.

Невипускова кафедра як правило, здійснює навчальну, науково-методичну, наукову, інноваційну, організаційну та виховну роботу зі студентами різних факультетів та різних спеціальностей. У такому випадку діяльність кафедри контролюється деканом того факультету, до складу якого кафедра входить за штатним розписом ЗВО, та координується деканами тих факультетів, з якими кафедра співпрацює в освітньому процесі.

Кафедра професійної підготовки (невипускова) забезпечує виконання відповідної компоненти освітньої програми бакалаврського та/або магістерського рівня вищої освіти та/або освітньо-наукового рівня,

забезпечує освітній процес із дисциплін професійного спрямування, які закріплені за кафедрою, і відповідає за якість їх викладання, забезпечення програмних результатів навчання і формування співвідносних із ними компетентностей здобувача вищої освіти.

Кафедра створюється та ліквідується за рішенням Вченої ради ЗВО, яке вводиться в дію наказом ректора.

У разі виробничої необхідності за рішенням Вченої ради ЗВО може здійснюватися реорганізація у формі злиття кафедр, поділу кафедри чи виокремлення з її складу нової кафедри.

Кафедра в особі завідувача підпорядковується ректору, проректорам за відповідними напрямками діяльності, а також безпосередньо деканові факультету, до складу якого вона входить за штатним розписом Університету.

Діяльність кафедри здійснюється на підставі щорічного плану роботи кафедри.

Робота кафедри ґрунтується на принципах: верховенства права, людиноцентризму, науковості, саморозвитку, гуманізму, патріотизму, демократизму, академічної доброчесності, академічної свободи, академічної цілісності, академічного наступництва; забезпечення якості освітньої діяльності, єдності навчання, виховання та розвитку, інтеграції з ринком праці, інтеграції у міжнародний освітній та науковий простір; колегіальності та гласності обговорення питань і прийняття рішень, що належать до її компетенції; персональної та колективної відповідальності.

Основними напрямками діяльності кафедри є: навчальна робота; науково-методична робота; науково-дослідна та інноваційна діяльність; організаційна робота; профорієнтаційна діяльність; виховна робота зі студентами; міжнародна діяльність.

Для розуміння *другого питання* необхідно визначити завдання кафедри з навчальної роботи.

Забезпечення якості освітнього процесу згідно зі стандартами вищої освіти й нормативними актами з організації освітнього процесу в ЗВО, відповідно до принципу науковості, із дотриманням засад академічної доброчесності та академічної свободи.

Сприяння впровадженню кращого світового досвіду забезпечення якості освіти з урахуванням вимог ринку праці до компетентностей фахівців відповідної галузі (спеціальності).

Організація навчальних занять на всіх формах навчання за всіма видами роботи зі здобувачами вищої освіти, включаючи аудиторні заняття, проведення індивідуально-консультативної роботи та контрольних заходів, з

навчальних дисциплін, закріплених за кафедрою, відповідно до затверджених освітніх програм, навчальних планів і графіків підготовки фахівців.

Впровадження активних і пасивних, інтерактивних та інноваційних методів викладання, створення умов для розвитку творчих здібностей здобувачів вищої освіти.

Безперервний розвиток та підвищення якості освітніх технологій навчання.

Запровадження дистанційних та онлайн-технологій в освітній процес.

Залучення в межах повноважень кафедри до викладацької діяльності фахівців-практиків із державних органів, підприємств, установ, організацій різних форм власності та вчених із провідних закладів вищої освіти й наукових установ.

Удосконалення практичного складника вищої освіти; розвиток методів і засобів навчальної діяльності, спрямованих на формування практичних навичок студентів та основ професіограми фахівця відповідної галузі (спеціальності).

Забезпечення якісного наукового керівництва підготовкою обов'язкових індивідуальних наукових робіт студентів першого та другого рівнів вищої освіти – курсових робіт, а також бакалаврських, магістерських дипломних робіт.

Організація та керівництво виробничою, педагогічною і переддипломною практиками здобувачів вищої освіти (для випускової кафедри).

Контроль якості навчання здобувачів вищої освіти з навчальних дисциплін, які закріплені за кафедрою, аналіз результатів поточного та підсумкового контролю знань, організація та контроль самостійної роботи здобувачів вищої освіти.

Облік і контроль успішності та відвідування навчальних занять студентами: аналіз результатів успішності та вживання заходів для підвищення якості та дисципліни навчання студентів.

Участь в організації проведення контролю залишкового рівня знань студентів з навчальних дисциплін, які закріплені за кафедрою.

Участь науково-педагогічних працівників кафедри у роботі апеляційних та екзаменаційних комісій з навчальних дисциплін, які закріплені за кафедрою.

Розроблення пропозицій щодо удосконалення методів оцінювання якості освітнього процесу.

Сприяння обміну педагогічним досвідом між кафедрами в межах ЗВО та у співпраці з аналогічними кафедрами інших закладів освіти України й зарубіжних країн.

Участь в міжнародних програмах академічної мобільності студентів науково-педагогічних працівників.

Щодо *третього питання*.

Завдання кафедри з науково-методичної роботи:

- Формування та удосконалення й гармонізація навчальних планів з відповідної галузі знань, спеціальності, спеціалізації; удосконалення вибіркового складника навчальних планів.
- Формування освітньо-професійних програм першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти.
- Формування освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії.
- Забезпечення відповідності освітніх програм стандартам вищої освіти
- Удосконалення системи компетентностей випускників освітніх ступенів бакалавра та магістра на основі їх гармонізації з професійними стандартами роботодавців, професіограмами спеціальностей.
- Запровадження спеціалізованих професійних сертифікаційних програм.
- Забезпечення інтеграції освітньої та наукової діяльності через підвищення ролі дослідницької компоненти в освітніх програмах.
- Розроблення та застосування прогресивних методів, новітніх методик, інформаційних та інноваційних технологій навчання.

Науково-методичне супроводження освітнього процесу:

Розроблення методичного забезпечення з підготовки та захисту випускної кваліфікаційної, дипломної, магістерської робіт. Формування та періодичне оновлення напрямів досліджень, в межах яких визначається тематика випускної кваліфікаційної, дипломної, магістерської робіт (для випускової кафедри).

Поглиблення наукової компоненти випускної кваліфікаційної, дипломної, магістерської робіт студентів на основі вільного вибору проблематики досліджень

Запобігання плагіату в студентських наукових роботах.

Формування методичного забезпечення ознайомчої, навчальної, виробничої, педагогічної, переддипломної практики (для випускової кафедри).

Розроблення методичного забезпечення підготовки курсових робіт студентів, систематичне оновлення тематики курсових робіт.

Розроблення на основі компетентнісного підходу та систематичне оновлення робочих навчальних програм, які закріплені за кафедрою, інших навчально-методичних матеріалів.

Розроблення й застосування засобів діагностики змісту і якості навчання (тестові завдання, завдання для контрольних робіт, екзаменаційні білети тощо) та систем оцінювання рівня знань.

Підготовка підручників, навчальних посібників, інших навчальних та навчально-методичних видань з дисциплін, які закріплені за кафедрою, у тому числі у співпраці з провідними науковими установами, закладами вищої освіти України та зарубіжних країн.

Сприяння формуванню освітньо-професійних програм за освітніми ступенями бакалавра та магістра англійською (англомовні програми) та іншими іноземними мовами.

Формування планів стажування і підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників та контроль за їх виконанням.

Щодо четвертого питання.

Завдання кафедри з науково-дослідної та інноваційної роботи

Проведення наукових досліджень з найважливіших теоретичних соціально-економічних, науково-технічних проблем за профілем кафедри, гуманітарних проблем, проблем педагогіки вищої школи на основі бюджетного, договірної та грантового фінансування.

Обговорення завершених науково-дослідних робіт, формування науково-технічних звітів.

Впровадження результатів наукових досліджень в освітній процес.

Забезпечення кваліфікованого наукового керівництва підготовкою індивідуальних наукових робіт здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Забезпечення кваліфікованого наукового консультування з підготовки наукових праць здобувачів наукового рівня вищої освіти – дисертацій на здобуття другого наукового ступеня – доктора наук за профілем діяльності кафедри.

Сприяння набуттю здобувачем наукового ступеня доктора наук найвищих компетентностей у галузі розроблення і впровадження методології дослідницької роботи, проведення оригінальних досліджень, отримання наукових результатів, які забезпечують розв'язання важливої теоретичної або прикладної проблеми, мають загальнонаціональне або світове значення та опубліковані в наукових виданнях.

Організація відбору на конкурсній основі кандидатів до аспірантури та

докторантури і подання відповідних пропозицій вченій раді факультету.

Розгляд дисертацій, представлених до захисту, контроль за якістю їхньої підготовки згідно з критеріями дослідницького університету та за дотриманням термінів захисту дисертацій докторів філософії та докторів наук.

Організація та проведення науково-методичних і науково-методологічних семінарів на засадах плановості, систематичності, періодичності.

Організаційне забезпечення підготовки та видання наукових публікацій (монографій, статей у наукових журналах, доповідей та повідомлень на наукових конференціях тощо), у тому числі спільних наукових праць із провідними

вченими України та представниками зарубіжних наукових шкіл.

Організація науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти, залучення їх до наукової та дослідницької роботи кафедри.

Активізація молодіжної та студентської науки завдяки залученню здобувачів вищої освіти до виконання дослідницьких тем і проектів.

Організація та участь у міжнародних науково-практичних заходах: конференціях, семінарах, виставках.

Щодо *п'ятого питання*. НМК розробляються для всіх дисциплін навчального плану. Матеріали НМК розробляються державною мовою. НМК розробляється науково-педагогічним працівником, у навчальному навантаженні якого запланована дана навчальна дисципліна, або колективом НПП, якщо різні види навчального навантаження в межах однієї дисципліни заплановано декільком НПП. Підготовка елементів НМК включається до індивідуального плану роботи викладачів. НМК подається завідувачу кафедри та гаранту освітньої програми для обговорення і затвердження на засіданні кафедри, що відображається у протоколі засідання кафедри. У випадку виявлення недоліків у формуванні НМК розробнику надається час для їх усунення з повторною процедурою обговорення і затвердження на засіданні кафедри. У разі необхідності (у зв'язку зі зміною законодавства, введенням нових стандартів вищої освіти тощо) до НМК можуть бути внесені зміни шляхом їх розгляду і затвердження на засіданні кафедри.

Відповідальність за якість, актуальність змісту та відповідність чинним освітнім програмам НМК несе НПП за яким закріплено відповідну навчальну дисципліну. Відповідальність за наявність НМК з усіх дисциплін, закріплених за кафедрою та їх збереження покладається на завідувача кафедри. Перегляд складових НМК здійснюється за потреби, відповідно до нормативних документів ЗВО. Доповнення, поновлення, вилучення, заміна

складових НМК відбувається з внесенням відповідних змін як в друкованому вигляді, так і в електронному форматі на диск, де зберігається НМК.

Завдання для самостійної (індивідуальної) роботи:

Підготовка рецензій на робочі програми навчальних дисципліни за проблематикою магістерських робіт студентів (на основі попередніх презентацій) (за вибором студента). Есе-пропозиції щодо організації окремих напрямків роботи кафедри та вдосконалення НМК окремих дисциплін (за вибором студента)

Тема 7. Самостійна робота студента

Основні поняття: самостійна робота, індивідуальне завдання.

План

1. Самостійна робота студента: особливості організації.
2. Методи самостійної роботи студента
3. Типи проведення самостійної роботи

Для опанування *першого питання* необхідно розуміння, що самостійна робота студентів є одним з компонентів навчального процесу, а тому, як і всі складові його, являє собою систему організаційних і дидактичних заходів, спрямованих на підготовку за напрямами і спеціальностями фахівців відповідних освітніх та освітньо-кваліфікаційних рівнів. Традиційно самостійна робота студентів проводиться за такими формами - індивідуальні (реферативні повідомлення, курсове, дипломне проектування, самостійна науково-дослідницька робота, індивідуальні консультації, олімпіади тощо); - групові (проектне та проблемне навчання, навчання у співпраці, ігрове проектування, групові консультації, факультативні заняття, заняття в гуртках); - масові (проектне навчання, програмоване навчання).

Щодо *другого питання*. У сучасній педагогічній практиці серед найефективніших методів самостійної роботи студентів, що сприяють індивідуалізації та інтенсифікації навчального процесу, слід виділити - проблемно-пошукові методи; - метод проектного навчання; - методи колективної розумової діяльності; - метод застосування новітніх інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні

Проблемно-пошукові методи спрямовані на активізацію пізнавальної діяльності студентів. Застосування цих методів спонукає студентів до проведення самостійних досліджень, підвищує мотивацію подальшої роботи, сприяє розвитку логічного мислення, як наслідок, розвитку творчої самостійної діяльності студентів.

Метод проектного навчання спрямований на досягнення прогнозованих результатів самостійної роботи. Використання цього методу недоцільне та неможливе без чіткого визначення дидактичних завдань, які студенти вирішують у навчальній діяльності за різними типами проектів. Упровадження методу в навчальний процес потребує певних затрат часу на попередню підготовку. Основними вимогами до використання методу проектів є - колективна та індивідуальна діяльність студентів; - постановка проблеми, яка потребує комбінованих знань студентів щодо планування дій, спрямованих на розв'язання; - використання науково-дослідницьких методів; - складання плану роботи над проектом; - фіксування проміжних результатів; - результати застосування методу проектів повинні мати навчальну практичну значущість.

Сутність методів колективної розумової діяльності полягає в колективній творчості з метою вирішення певних завдань підвищеної складності. Застосування цих методів сприяє підвищенню рівня інтелектуального розвитку, виявленню творчих здібностей студентів, розвитку творчого мислення, підвищенню рівня самостійності, формуванню навичок колективної роботи, поліпшенню комунікативних навичок, емоційного стану студентів. Методи колективної розумової діяльності вирізняються новизною, більшою мобільністю у виборі напрямів розв'язання проблеми, більшою самостійністю й творчістю її учасників, комплексним підходом до розв'язання проблеми.

Використання методів застосування комп'ютерних технологій у навчанні має певні особливості. Значне поширення та необхідність їх використання в процесі підготовки фахівців зумовили виділення їх в окрему групу сучасних методів навчання. Сьогодні форми і методи самостійної роботи тісно пов'язані з використанням комп'ютерних технологій, які, безперечно, підвищують ефективність засвоєння студентами навчального матеріалу, сприяють розвитку розумових, творчих здібностей студентів; підвищують їхню зацікавленість та активність в оволодінні знаннями. Використання нових технологій дає змогу вирішити певні дидактичні завдання, що постають перед сучасним викладачем під час організації самостійної роботи студентів. Методи застосування комп'ютерних технологій у навчанні надають можливість диференціації, поглиблення індивідуалізації навчання, розширення можливостей інформаційних, контролю та самоконтролю, використання творчих завдань.

Самостійна робота студентів є важливою складовою у підготовці кваліфікованого фахівця, конкурентоспроможного на ринку праці, здатного до компетентної професійної діяльності на рівні світових стандартів.

Організаційними ознаками самостійної роботи є: - наявність завдань для самостійної роботи; - надання спеціального часу для їх виконання; планування методів, засобів і форм самостійної роботи; - здійснення студентами навчальної діяльності (колективної чи індивідуальної), їхня активність при цьому; - самоконтроль і поточний контроль; - управління цією роботою з боку викладача; - наявність очікуваних результатів.

Третє питання. Самостійна робота студентів може проводитись:

1. індивідуально, без будь-якої сторонньої допомоги;
2. індивідуально під керівництвом викладача-предметника;
3. індивідуально з інформаційною та технічною підтримкою фахівця з комп'ютерних технологій, «інженера знань»;
4. індивідуально в інтерактивному режимі з викладачем-тьютором.

Для проведення індивідуальної самостійної роботи між викладачем і студентом здійснюється віртуальний зв'язок, зумовлений отриманням попередньої інформації під час лекції, а також тим навчальним завданням, яке поставлено, тобто:

1. ознайомлення, огляд, вивчення, аналіз наукової, науковопопулярної, навчальної літератури, інших інформаційних джерел; складання на основі опрацьованої літератури конспектів — опорних, планів-конспектів, сигнальних конспектів, тез;
2. виконання творчих завдань — підготовка схем, таблиць, графіків, діаграм, що є результатом систематизації, узагальнення й аналізу різної за змістом інформації;
3. написання наукових робіт: наукових оглядів, доповідей, статей, тез, рефератів; студентських наукових робіт — курсових, дипломних.

Індивідуальна самостійна робота під керівництвом викладача-предметника здійснюється з метою:

- допомоги щодо кращої орієнтації в інформаційних потоках і джерелах, виборі необхідної інформації, складанні бібліографії з теми, що вивчається або досліджується;
- допомоги при підготовці до семінарських або практичних занять, при написанні студентської наукової роботи, тобто йдеться про виконання таких творчих завдань, як підготовка схем, таблиць, графіків, діаграм; розроблення анкет, опитувальників, бланків для проведення інтерв'ю, педагогічного, психологічного, соціологічного спостереження, фіксації результатів соціометричних досліджень; ведення життєвої історії клієнта соціальної служби, індивідуального випадку, розроблення методик соціальної роботи через застосування доцільно визначених й обраних форм, методів і технологій соціальної роботи тощо.

Самостійна робота студентів може базуватися на принципах взаємопідтримки та взаємодопомоги, коли студенти самі виконують роль тьютора, помічника іншим студентам.

На особливу увагу заслуговує проведення самостійної роботи серед студентів з особливими потребами. Ця робота проводиться відповідно до реалізації принципів диференційованого, індивідуального підходу до кожного студента, що зумовлюється узгодженням між рівнем складності навчального завдання та психофізичними можливостями студентів. Мова йде про певний час, який відводиться на виконання завдання для всіх студентів, а також про те, чи є він реальним і прийнятним для виконання студентами з вадами слуху, зору або з порушеннями опорно-рухового апарату, та про місце виконання завдання (в домашніх умовах, у ЗВО із звичайною інформаційною підтримкою чи зі спеціальною інформаційною підтримкою— озвучені комп'ютерні програми, електронні бібліотеки тощо). Викладач-предметник має знати, скільки часу потрібно використати студенту з особливими освітніми потребами на підготовку того чи іншого завдання.

Завдання для самостійної (індивідуальної) роботи:

Дайте характеристику основних видів самостійної роботи студентів при вивченні дисциплін, що вивчаються на факультеті.

Питання для підсумкового контролю

1. Закон України «Про вищу освіту»: методичне забезпечення навчального процесу
2. Положення про організацію навчального процесу у ЗВО України
3. Основні категорії студентоцентрованого навчання.
4. Класифікація компетентностей
5. Формулювання результатів навчання
6. Методологія побудови студентоцентрованої освітньої програми
7. Структура профілю освітньої програми, програмні компетентності та результати навчання.
8. Освітні програми та рівні, ступені й кваліфікації вищої освіти.
9. Кваліфікаційні рівні Національної рамки кваліфікацій та Європейських мета рамок
10. Освітні програми та переліки галузей знань і спеціальностей та спеціалізації
11. Освітні програми і стандарти вищої освіти

- 12.Присвоєння освітніх кваліфікацій випускникам вищих навчальних закладів
- 13.Присвоєння професійних кваліфікацій
- 14.Організація роботи з розроблення освітніх програм
- 15.Стандарт освітньої діяльності: загальні характеристики.
- 16.Вимоги, що визначає Стандарт вищої освіти.
- 17.Проблеми формування стандарту зі спеціальності «Політологія»: проекти стандарту.
- 18.Навчальний план: структура, зміст, затвердження
- 19.Робочий навчальний план : відмінності від навчального плану, особливості формування.
- 20.Графік навчального процесу.
- 21.Модульно-рейтингова система навчання
- 22.Визначальна роль навчальної програми у викладанні.
- 23.Навчальна програма дисципліни:структура, зміст.
- 24.Робоча навчальна програма дисципліни: виклад конкретного змісту навчальної дисципліни, послідовність, організаційні форми її вивчення та їх обсяг.
- 25.Форми та засоби поточного і підсумкового контролю.
- 26.Організація, методика проведення заліків, іспитів у ЗВО.
- 27.Методика відбору інформації для навчальної лекції.
- 28.Організація, методика підготовки та проведення семінару
- 29.Об'єктивні та суб'єктивні аспекти інтенсифікації процесу викладання спеціальних дисциплін в ЗВО.
- 30.Концептуальний підхід до розробки курсу політології.
- 31.Самостійна робота студента: особливості організації.
- 32.Зміст самостійної роботи студента
- 33.Методичні матеріали для самостійної роботи студентів
- 34.Індивідуальні завдання як різновид самостійної роботи.
- 35.Роль кафедри в учбово-методичному забезпеченні навчального процесу.
- 36.Методична робота кафедр політології із забезпечення зв'язку викладання з профілем підготовки спеціалістів.

Рекомендована література

Основна

1. Закон України «Про вищу освіту» : № 1556-VII від 01.07.2014 / Верховна Рада України . URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/1556-18>.

2. Закон України «Про освіту» : № 2145-VIII від 05.09.2017 / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/2145-19>
3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій»: № 1341 від 23.11.2011/Кабінет Міністрів України. URL:<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>.
4. Наказ Міністерства освіти і науки України від «01» червня 2017 № 600 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від «21» грудня 2017 № 1648)
5. Положення про організацію освітнього процесу в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова. URL: <http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozennya/poloz-org-osvit-process.pdf>
6. Положення про порядок проведення практики здобувачів вищої освіти в Одеському національному університеті імені І.І. Мечникова. URL: https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozennya/polozenya-praktika/polozennya_praktika2020.pdf
7. Положення про організацію і проведення контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. URL: https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozennya/poloz-org-kontrol_2022.pdf
8. Акредитація освітніх програм (за матеріалами проекту QUAERE) : методичний посібник / В.А. Бугров, А.П. Гожик, Д.В. Щеглюк та ін.; за заг. ред. Л.В. Губерського. Київ: ВПЦ "Київський університет", 2018. 74 с.
9. Важинський С. Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень: Навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с. URL: http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/2558/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81_%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9C%D0%9E%D0%9D%D0%94%2008-04%20%281%29.pdf
10. Каламбет С.В. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. / С.В. Каламбет, С.І. Іванов, Ю.В. Півняк Ю.В. Дніпропетровськ: Вид-во Маковецький, 2015. 191 с. URL: <https://pgasa.dp.ua/wp-content/uploads/2017/10/3-1.pdf>
11. Кулішов В.С. Методика розробки сучасного комплексного методичного забезпечення: навч.-метод. посібн. для самостійної роботи. Біла Церква: БІНПО УМО НАПН України, 2017. 64 с. URL:

https://lib.iitta.gov.ua/724725/1/Кулішов_навчально-методичний%20посібник%202017.pdf

- 12.Методичні вказівки до складання та оформлення робочих програм навчальних дисциплін/ Укладачі: Анненкова І.П., Гвоздій С.П., Ніколаєва М.І., Ружицька О.М. - Одеса: ОНУ імені І.І.Мечникова, 2022, 32с.
- 13.Михайличенко О. В. Методика викладання суспільних дисциплін у вищій школі: Навчальний посібник. 2-ге вид. доп. та перероблене. Суми, СумДПУ, 2009. 122 с.
- 14.Опачко М.В. Системний та інтегративний підходи в освіті. Методичний посібник. Ужгород: УжНУ, 2016. 69 с. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/21502/1/Сис_інтегр_п_ходи.pdf
- 15.Системний підхід у вищій школі: навчально-методичний посібник до курсу / авт.-упоряд. Н. М. Салига. Івано-Франківськ, 2016. 76 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/2182.pdf>
- 16.Системний підхід у вищій школі : навч. посіб. / авт.-упоряд. Т.Д. Кочубей, К.В. Іващенко. Умань : ПП Жовтий О.О., 2014. 131 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/2182.pdf>
- 17.Теоретико - методичні засади розроблення освітніх програм: методичний посібник/Л.А.Раскола, О.М.Ружицька, за ред. О.В.Запорожченко, В.М.Хмарського. Одеса: Одеський національний університет імені І.І.Мечникова, 2016. 68 с.
- 18.Інноваційні технології навчання: навч. посібн. для студ. вищих технічних навчальних закладів / Кол. авторів; відп. ред. Бахтіярова Х.Ш.; наук. ред. Арістова А.В.; упорядн. словника Волобуєва С.В. Київ: НТУ, 2017. 172 с. URL: <https://ukreligieznavstvo.wordpress.com/2019/01/18/itn>
- 19.Шабанова Ю.О. Системний підхід у вищій школі: підруч. для студ. магістратури. Д.: НГУ, 2014. 120 с. URL: <http://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/108578/CD491.pdf?sequence=1>
- 20.Ярошук Л.Г. Основи педагогічних вимірювань та моніторингу якості освіти: навчальний посібник. Луцьк, 2010. 308 с.
- 21.Якість вищої освіти: теорія і практика: навчально-методичний посібник / за наук. ред. А. Василюк, М. Дей; кол. авторів: А. Василюк, М. Дей, В. Базелюк та ін. – Київ; Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2019. 176 с.

Додаткова

1. Авдеєнко А.П. Інтенсифікація навчального процесу та організація самостійної роботи студентів /А.П.Авдеєнко, Л.В.Дементій, О.Є.Поляков; /Проблеми освіти. Київ, 2001.-Вип.24.– С. 108-111
2. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених: монографія / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с. URL: http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/monografii/Monografiya_young_scientist.pdf
3. Байденко В.П. Болонський процес: пошук общности Европейских систем высшего образования (проект TUNING) . URL: http://yspu.org/trn_level_edu/7/tuning1.pdf.
4. Болонський процес: Нормативно-правові документи Болонський процес: Нормативно-правові документи / Європейський ун-т / уклад.З.І. Тимошенко. Київ: Видавництво Європейського ун-ту, 2004. 101с.
5. Вступне слово до Проекту ТЬЮНІНГ – гармонізація освітніх структур в Європі. Внесок університетів у Болонський процес. URL: http://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/documents/General_Brochure_Ukrainian_version.pdf. 20
6. Довідник користувача ЄКТС 2015. URL: <https://naps.gov.ua>.
7. Кухаренко В.М., Бондаренко В.В. Екстрене дистанційне навчання в Україні: Монографія. Харків: КП «Міська друкарня», 2020. 409 с.
8. Мандрагеля В.А. Науково-методична компетентність педагога в умовах пандемії та діджиталізації: світовий досвід та українські реалії. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки Pedagogical sciences*. 2021. Випуск 45 / Issue 45. С. 170-178. URL: <https://docs.google.com/document/d/1LNQ1qMx31l6Im5spFZmuno0ixi32s0MPeM00QYr7JM/edit> DOI: 10.31376/2410-0897-2021-1-170-178
9. Проект Концепції цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року / МОН України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/konceptsiya-cifrovoyitransformaciyi-osviti-i-nauki-mon-zaproshuye-do-gromadskogo-obgovorennya>
10. Рамка цифрової компетентності педагогічних й науково-педагогічних працівників/ М-во цифрової трансф. України. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/korysni-posylannya>

- 11.Річний звіт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти за 2021 рік / за заг. ред. С. Квіта. Київ: Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, 2022. 232 с. URL: <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2022/02/%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82-2021.pdf>
- 12.Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації / В.М. Захарченко, В.І. Луговий, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова / за ред. В.Г. Кременя. Київ: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. 120 с.
- 13.Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. Київ: Ленвіт, 2006. 35 с. ISBN 966-7043-96-7.
- 14.Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). Київ: ТОВ «ЦС», 2017. 32 с. URL: https://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/standards-andguidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf
- 15.Сучасна політична лексика: енциклопедичний словник-довідник / за заг. ред. Н.М. Хоми. Львів: Новий Світ-2000, 2015. 396 с
16. Система забезпечення якості освіти в Україні: розвиток на засадах європейських стандартів та рекомендацій : посібник / В. Кухарський, О. Осередчук, М. Мазуркевич та ін. ; за ред. В. Кухарського, О. Осередчук. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 248 с. URL: <https://dspace.bdpu.org/bitstream/123456789/3693/1/Sistema%20zabezpechennya%20yakosti%20osviti%20v%20Ukrayini%20rozvitok%20na%20zasadah%20yevropejskih%20standartiv%20ta%20rekomendacij.pdf>
- 17.Digital Education Action Plan (2021-2027) / European Commission. 2021. URL: https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/digital-education-action-plan_en
- 18.EUR-ACE. Рамочные стандарты аккредитации инженерных программ 2005. URL: http://www.ac-raee.ru/files/A1_ru.pdf.
- 19.TUNING. Настройка образовательных структур в Европе: Итоговый отчет пилотного проекта – Первая фаза. URL: www.bolognakg.net/doc/Tuning_phase1.pdf.
- 20.Комплекс нормативних документів для розроблення складових системи галузевих стандартів вищої освіти / Лист МОН України від 31.07.2008 р. № 1/9-484. URL: http://old.mon.gov.ua/files/normative/newstmp/2008/15_09/1_9_484.rar.

15. Електронні інформаційні ресурси

1. Діаграма структури вищої освіти в Україні. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nrk/2021/11.10/Zvit.pro.samosertyfikatsiyu.NRK-dodatok.2-10.11.pdf>

2. Затверджені стандарти вищої освіти за спеціальностями. URL:
<https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti>
3. Національна рамка кваліфікацій. URL:
<https://mon.gov.ua/ua/tag/natsionalna-ramka-kvalifikatsiy>
4. Порівняння дескрипторів рівнів Національної рамки кваліфікацій із дескрипторами циклів Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти. URL:
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/nrk/2021/11.10/Zvit.pro.samosertyfikatsiyu.NRK-dodatok.3-10.11.pdf>
5. Цифрові платформи у вищій освіті. URL:
<https://mon.gov.ua/ua/osvita/cifrova-osvita/cifrovi-platformi-u-vishij-osviti>

Форми контролю і методи оцінювання

(у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Здійснюється поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль проводиться під час лекцій та практичних занять.

Методи поточного контролю: усне опитування, оцінювання реферативних доповідей, індивідуального завдання, тестові завдання.

Підсумковий контроль - залік

Критерії оцінювання результатів навчання:

Оцінка за національною шкалою	Теоретична підготовка	Практична підготовка
	Здобувач освіти	
Відмінно	у повному обсязі володіє навчальним матеріалом на підставі наданої викладачем літератури; вільно та аргументовано викладає вивчений матеріал під час усних виступів та письмових відповідей; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки; самостійно знаходить додаткову	глибоко та всебічно розкриває сутність практичних питань під час практичного заняття, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; використовує набуті теоретичні знання при виконання індивідуальної та самостійної роботи; проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при

	інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; проводить аналіз та порівняння вивченого матеріалу. Здобувач здатен формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями	самостійній роботі.
Добре	достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу; вільно використовує категоріальний апарат дисципліни; при представленні деяких питань не вистачає аргументації відповіді та застосування додаткової, самостійно вивченої інформації; самостійно аналізує, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.	правильно відповів на більшість запитань /тестових завдань за зразком; має стійкі навички виконання завдання
Задовільно	володіє навчальним матеріалом та категоріальним апаратом на початковому рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.	має елементарні навички виконання завдання; правильно відповідає на половину запитань; виконав на достатньо примітивному рівні індивідуальні та самостійні завдання.

Незадовільно з можливістю повторного складання	володіє навчальним матеріалом фрагментарно, без аргументації та обґрунтування; безсистемно виокремлює випадкові ознаки вивченого; не вміє робити узагальнення, не володіє категоріальним апаратом; не може надати чітких відповідей та робити висновки.	не виконує індивідуальних завдань, але може дати відповідь на декілька питань для підсумкового контролю, здатен правильно вирішити окремі тестові завдання за допомогою викладача, відсутні сформовані уміння та навички.
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не володіє категоріальним апаратом та навчальним матеріалом	не може дати відповідь на жодне питання з підсумкового контролю, потребує постійної допомоги викладача

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль							ІНДЗ	Сума балів
Змістовий модуль № 1		Змістовий модуль № 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	30	100
10	10	10	10	10	10	10		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	----------	---	---